

SEMLEROVA REZIDENCE

Interiér bytu rodiny Oskara Semlera (1931–1934)

Klatovská 110, Plzeň

Unikát mezi památkami architektury 20. století v České republice představuje byt rodiny Oskara Semlera, spolumajitele firmy produkující drátěné zboží, předně gramofonové jehly značky Sem. Přestože se Adolf Loos pravděpodobně účastnil jen stanovení základní prostorové koncepce (podrobné řešení navrhl jeho žák Heinrich Kulka), lze interiér považovat za určitý vrchol Loosovy činnosti v Plzni. V jediném případě vznikl vícepodlažní byt s plynulou návazností prostor různých výšek, tedy s tzv. Raumplanem. Interiér, který má šest hlavních úrovní, silně připomíná pražskou Müllerovu vilu, která jeho vzniku předcházela. Na rozdíl od ní je však vestavěn do staršího domu.

Od 12. listopadu 2015 je zpřístupněna první část Semlerovy rezidence, která tvoří součást souboru tzv. Loosových interiérů v Plzni a v budoucnu v ní bude vybudováno Centrum pro výzkum architektury Plzeňského kraje. **Interiér a tamní expozice jsou přístupné dvakrát v týdnu (čtvrtek a sobota) ve skupinách o nejvýše 10 účastnících, na základě rezervace na www.adolfloosplzen.cz.**

Nově otevřený interiér, spravovaný Západočeskou galerií v Plzni, je součástí souboru „Adolf Loos Plzeň“ a veřejnosti se jím otevírá již **třetí prohlídková trasa**, jejíž provoz zajišťuje organizace Plzeň-TURISMUS.

Adolf Loos a Plzeň

Brněnský rodák Adolf Loos (1870–1933) patří k nejvýznamnějším evropským osobnostem, které se podílely na dramatickém přerodu architektury závěru 19. a počátku 20. století. Proslavila jej ostrá kritika historismů i secese a odmítání nepravdivé estetiky a ornamentu. Jako jeden z prvních evropských architektů za prioritní podstatu architektury považoval její vnitřní prostor. Ve snaze o vytvoření jedolitého prostoru, kde na sebe místnosti různých proporcí plynule navazují ve všech třech směrech, dospívá k tzv. Raumplanu, který k dokonalosti dovedl ve svém návrhu Müllerovy vily v Praze. Jejím projektu předcházela mnohaletá architektonická činnost v Plzni, kde uskutečnil celou řadu interiérových úprav. Do Plzně jej přizvali už v roce 1907 bratrance Willhelm Hirsch a Otto Beck. Oba v roce 1927 stáli také u začátku druhého období architektonické práce pro metropoli západních Čech.

Dům Oskara a Jany Semlerových

Ze druhé etapy Loosovy práce v Plzni pochází také interiér hudebního pokoje, realizovaný na Klatovské 19 pro rodinu Huga Semlera. Zdá se, že Oskar Semler, Hugův bratr a obchodní společník, nejprve zamýšlel provést podle Loosova návrhu zvýšení rodinného domu na Klatovské třídě 19 o dvě další podlaží, kde chtěl mít vlastní byt. Asi pro vysoké náklady od záměru ustoupil a v roce 1932 manželé Semlerovi koupili zahradní bytový dům na Klatovské třídě 110, při nároží s Hruškovou ulicí. Semlerovi zamýšleli provést přestavbu domu a zhruba z třetiny jeho objemu vytvořit mimořádně rozsáhlý vlastní byt. V jejich dosavadním bydlišti se proto uskutečnilo jednání s Loosem, který měl úpravy navrhnout za asistence Heinricha Kulky. Jednání se zúčastnil i zástupce realizační stavební firmy Müller & Kapsa a také zástupce městského stavebního úřadu, aby mělo budoucí řízení rychlý průběh. Je tedy téměř jisté, že celkový koncept úprav domu byl v té době už znám (jeho příprava prokazatelně probíhala již dříve – asi v létě 1931, před ukončením procesu zakoupení domu) a tedy stanoven za Loosovy účasti. Jeho pokročilá nemoc však vedla k tomu, že projekt zpracoval Kulka, který samostatně navrhl i detailní řešení. V jediném případě v Plzni byl vytvořen vícepodlažní byt s plynulou návazností prostor různých výšek, tedy s tzv. Raumplanem. Architekti mohli upravit nejen polohy svislých konstrukcí a stropních podhledů staršího domu, nýbrž podstatně měnili i řešení některých stropů. Klíčovou změnu představovalo vložení vysoké obytné haly, tvořící ústřední prostor rozsáhlého mnohopedlažního bytu, místo několika pokojů a předsíně bytu v přízemí a části zvýšeného suterénu. Kromě tohoto zásahu podstatnou změnu představovaly již jen dvě menší přístavby – veranda v západním průčelí a samostatný vstup a dvě schodiště v podobě sestavy několika hranolových hmot orientovaných k severu. Ostatní prostory zůstaly v podstatě nezměněny a promyšleným dispozičním řešením a interiérovou úpravou spoluvytvořily součást jedinečného organismu vily vestavěné v činžovním domě. Vila

konceptem silně připomíná pražský dům Františka Müllera, dokončený krátce před vznikem celého Semlerova záměru a projektovaný v kanceláři firmy Müller & Kapsa, sídlící nedaleko. Tento podnik v letech 1933–1934 také přestavbu domu manželů Semlerových realizoval. Truhlářské práce zde provedla slavná pražská firma Emil Gerstel, dodávající rovněž pro Müllerovu vilu. Kovové prvky zhotovil Emanuel Velebil z Plzně, který pracoval i pro další práce Adolfa Loose a jeho žáků po celých Čechách. Detailní řešení vychází částečně z Loosových názorů, některé prvky ale připomínají i soudobé funkcionalistické stavby, např. velká ocelová okna se zimní zahradou, ocelové hospodářské schodiště či uplatnění onyxové stěny upomínají na druhou významnou luxusní obytnou novostavbu té doby – vilu Tugendhat v Brně.

V roce 1939 rodina emigrovala do Austrálie, byt byl později rozdělen na 4 bytové jednotky a nebytový prostor, sloužící nejprve jako posluchárna lékařské fakulty, později jako fotoateliér.

Oprava domu a restaurování bytového interiéru

V roce 2009 se Západočeská galerie v Plzni rozšířila o Sbíрку architektury, jejímž cílem je kromě uchování historické dokumentace také výzkum a propagace architektury 19. a 20. století v regionu jihozápadních Čech. Jedním z výsledků této činnosti byla v roce 2011 výstava Loos – Plzeň – souvislosti. V následujícím roce byla úspěšně završena jednání o získání domu na Klatovské třídě 110 do správy ZČG – město Plzeň dům převedlo na Plzeňský kraj, zřizovatele galerie. Po zpracování studie opravy celého objektu (architekt Radek Dragoun, Atelier AeroPLAN, Plzeň) přistoupila ZČG k pořízení podrobného projektu (architekt Tomáš Šantavý, Projektový ateliér pro architekturu a pozemní stavby, spol. s r. o., Praha) a v roce 2013 k zahájení prací na první etapě oprav. Prozatím došlo k vyklizení stavby a jejímu základnímu zajištění – opravě střech, odsušení a opravě instalací včetně nových přípojek, zdroje tepla apod. V části domu obrácené směrem do Klatovské třídy byla zahájena dispoziční úprava pro vznik zázemí Sbířky architektury, vstupního infocentra s kavárnou, prostoru pro školní programy a pronajimatelné byty. V části domu orientované směrem k vilové čtvrti Bezovka je postupně restaurován a zpřístupňován historický bytový interiéru, který bude sloužit i kulturním akcím. Práce budou probíhat postupně i v dalších letech. Vycházejí z podrobného průzkumu na místě, v archivech a z mimořádně cenných svědectví pana Williama (Willa) Semlera, syna Oskara a Jany Semlerových. Ten dům navštívil v roce 2014, kdy se právě stal kulturní památkou. Hlavním dodavatelem zatím nejpodstatnější etapy je SILBA Elstav, s. r. o.

Právě otevíraná první část interiéru představuje nejvýznamnější partii historického bytového interiéru, jehož nejpoškozenější část prošla rekonstrukcí původního stavu a restaurováním (vstupní vestibul, šatna, zimní zahrada). Součástí interiéru je také expozice přibližující činnost Adolfa Loose v Plzni a rodinu Oskara a Jany Semlerových.

Expozice – základní údaje:

Koncepce a texty expozice:	Petr Domanický
Grafické řešení:	Jan Dienstbier – Martin Bušek
Fotografie:	Karel Kocourek, Oto Palán
Reprodukce:	National Gallery of Victoria, Melbourne, Státní oblastní archiv v Plzni, Západočeské muzeum v Plzni, p. o., Západočeská galerie v Plzni, p. o., osobní archivy a publikace
Film:	Petr Pospíšil a Vojta Dvořák, scénář: David Vávra ve spolupráci s Petrem Pospíšilem a Petrem Domanickým, pozdrav Willa Semlera z Austrálie zaznamenal Ian Terry
Vizualizace pohledů na dům:	Jaromír Čížek
Modely:	Pavel Jedlička (Architektonické modely etc.), Miroslav Koranda
Jazyková redakce:	Stanislava Fedrová
Výroba výstavních prvků:	ABSTRAKT, s. r. o.
Osvětlení:	Kuběnský, architektonické a expoziční osvětlení
Realizace expozice:	Jan Jirka, Miroslav Tázler
Poděkování:	Will Semler; Michal Brummel, Pavel Domanický, Jan Hučka, Robert Lamač, Ludmila Lásková, Ian Terry, David Vávra; National Gallery of Victoria, Melbourne, Plzeň – TURISMUS, p. o., Státní oblastní archiv v Plzni, Západočeské muzeum v Plzni

Vytvoření expozice finančně podpořil Plzeňský kraj. www.turisturaj.cz

Řešení expozice navazuje na výstavu *Loos – Plzeň – souvislosti*, kterou Západočeská galerie v Plzni pořádala v r. 2011. Expozice navazuje na další zpřístupněné objekty – díla Adolfa Loose v České republice. Informace o přístupných interiérech na Klatovské třídě 12 a Bendově 10 v Plzni jsou na www.adolfoosplzen.cz, o domě v Husově 58 v Plzni na www.brummelhouse.cz a o Müllerově vile v Praze na <http://www.mullerovavila.cz/>.

www.zpc-galerie.cz

www.semmler.cz

www.adolfoosplzen.cz (rezervace prohlídek, návštěvní dny čtvrtek a sobota)